Проців Олег Романович

Головний спеціаліст Івано-Франківського обласного управління лісового та мисливського господарства
консультант програми ФЛЕГ ІІ

Історія мисливства Сколівщини кінця ХІХ – початку ХХ століття

Сколівщина є одним із найбільш заліснених районів Львівщини. Географічні, природні, кліматичні особливості сприятливо позначились на її розвитку. Сьогодні основою доброботу його мешканців стала лісова галузь, зелений туризм. Природними даними Сколівщини захоплювались і більше століття тому мисливці.

Мисливство Сколівщини, як і саме Сколе у великій мірі завдячує Герману Грьодлю, Вільгельму та Адаму Шмідтам, які ці землі у 1886 році придбали у графа Кінського. На 64-ох тис. моргах, з яких 55 тис.моргів займали ліси, [1, с. 12.] [1, с.13] була заснована фірма «Брати барони Грьоделі і К», основною діяльністю якої була вирубка лісів. З метою вивозу деревини фірма збудувала вузькоколійку довжиною 40 км та три великі парові тартаки.

Одним із найбільших захоплень власників фірми було мисливство. Всю територію вони поділили на шість ревірів площею по 10 тис. моргів кожен. В кожному ревірі (ділянці) була побудована відповідна колиба з кухнею, пивницею для зберігання у літній період продуктів, м'яса впольованого звіра та туалетом. Координація полювання, відбір та переказ повідомлень між ревірами відбувались за допомогою дротового телефону. Слід відзначити, що фірма не лише зразково вела мисливське господарство, але й утримувала власний оркестр, який на репрезентаційних полюваннях демонстрував широкий репертуар, серед якого були й «Мисливські сигнали» [2, с.64-68.].

Полювання на цих землях знайшли широкий відгомін у тогочасній мисливській пресі. Так, відомо, що у 1904 році на риковищі біля Сколе лише один мисливець вивіз після риковища 16 рогів [3, 180 с]. У 1906 році тут спільно із Августом Саско-Кобурско-Готайським і генералом – бароном Гєселем фон Гіслінгеном полював князь Леопольд Сальватор. За три дні вони

добули 8 оленів[4, с.253-255]. У 1910 році на одному полюванні 14 мисливців вполювали 21 оленя, серед яких трофейні роги: одну двадцятку, дві вісімнадцятки, одну шістнадцятку, дванадцять чотирнадцято і п'ять дванадцяток [5, с.279].

У 30-х роках ХХ століття на Сколівщину полювати приїзджав мисливський референт, відомий письменник та популяризатор мисливства Юліан Ейсмонд, про що пізніше писав у книзі «Мої мисливські пригоди» [2, с.64-68]. Слід відмітити, що полювання на Сколівщині описані такими майстрами слова як граф Казимир Водзіцький, Станіслав Орський, Іван (Ян) Марцінків, останній, до речі, помер і був похований на старому кладовищі у Сколе 1940 року.

Спеціалізована мисливська література подавала інформацію про полювання на риковищах у Карпатах, особливо відзначаючи сколівські мисливські угіддя. Зокрема, у львівському часописі «Ловець» вказувалось, що лише при відкритті полювання на Сколівщині у 1928 році було добуто 8 оленів [6, с. 315]. На риковиську 1931р. тут рикало 230 биків оленів, з яких відстріляно 19 голів, в тому числі 4 капітальних, тобто, 18-ки (роги мали 18 відростків). Барон Северин Бруніцький вполював 20-ку вагою вінців 7,6 кг, віце-міністр Маріуш Ярошинський 16-ку, барон Віктор Кьонігсвартер – 14-ку, пан Голітцер задовільнився 12-кою.

Представник Малопольського мисливського товариства Ян Марцинків повідомляв, що на одному полюванні у 1932 році 10 мисливців добули 11 оленів. Найкращим був олень, добутий бароном Кьонігсвартером з Відня (вага 7 кг, довжина рогів – 102 см, відстань між рогами – 86 см, діаметр вінця – 22 см) [7, с.307]. У 1934 році 20 мисливців добули 26 оленів: чотири шістнадцятки, три чотирнадцятки, одинадцять дванадцяток, вісім десяток. Найкращими трофеями були шістнадцятка, впольована Рихардом Грьодлем вагою 9,5 кг, роги, добуті графом де Ганау із Парижу вагою 8,5 кг, дванадцятка генерала Фабриці [8, с. 2-3].

У 1935 році у Сколе граф Коморовскі добув вісмірку, а князь Лобкович – одну десятку[6, с. 315]. Детальний опис риковськ у Карпатах 1935 року зробив

професор Рудольф Вацек, згадуючи, що у Сколівських маєтках, рикало біля 450 голів. Всього у цей рік було впольовано 15 оленів, серед яких: одна шістнадцятка, сім дванадцяток, три жеятки, одна вісімкка [2, с.64-68].

З преси довідуємось, що стан мисливської дичини покращився з початком промислової вирубки лісу, коли на зрубах з'явились ожина, малина, що є основним кормом оленів, їх популяція значно зросла. Дороги, зруби, вузькоколійки привели до лісу професіоналів, які вміли порядкувати не лише у лісі, але й знали, як доглядати за дичиною. Першим хто почав займатись розведенням дичини на сколівщині був граф Потоцький. В той же час розмножувалась благородна дичина: якщо у 1888 році у Сколівському лісництві нараховувалось 4 олені, то у 1900-1901 році на цій же площі вже було призначено до відстрілу 76 оленів.

Перші полювання на оленя на Сколівщині почались в 1895 році [7, с.307]. В лісництві Бутивля (3800га) перед 1900 роком рикало 5-7 оленів в 1912-1914 роках рикало від 88 до 100 оленів. Звісно, розпочався плановий відстріл хижаків. У 1888 році у Сколівському лісництві було добуто 76 рисів і 57 вовків. Крім відстрілу вовків застосовувалась отрута і через це було багато випадків отруєння ведмедів.

Велика кількість дичини зумовила оренду мисливських ревірів, прокладання стежок, утримання мисливських охоронців. Після Першої Світової війни оленів розвелось у такій кількості, що вони почали завдавати великої шкоди лісовим культурам. Дійшло до того, що на Сколівщині щорічно добувалось по 500 голів оленів. На риковищах лише з одного номера відстрілювалось по 5-7 голів оленів. Був випадок, коли князь Леопольд Сальватор лише за один ранок добув 11 оленів. У період з 1900 по 1910 рік у Карпатах було добуто 750 оленів-самців, в тому числі 346 голів – у Сколе [9, с.194].

Слід відміти, що у 30-х роках XX століття мисливські угіддя Сколівщини займали площу 70 тис. га, де працювало 78 мисливських охоронців які були забезпечені державною зброєю, з річним фондом заробітної плати 105 000 злотих. Вони у 1930 році добули 16 оленів, 48 кабанів, 5 вовків, 9 рисів, 9 диких

котів, 27 лисиць, 17 куниць. До своєї зарплати держава додавала премії за добутих хижаків: 90 злотих – за вовка, 60 злотих – за рись, 25 злотих – за дикого кота, 20 злотих – за лисицю, 4 злотих – за бродячих собаку чи кота. На відміну від сучасного стану врегульовувалось питання відшкодування збитків, завданих сільському господарству, за які щороку слачувалось 15000 злотих. Всього на фінансування заходів з мисливства витрачалось 130000 злотих, в тому числі: – 4000 – на утримання стежок та мисливських будинків, біля 8000 злотих – на підгодівлю та сіль.

Важливу проблему становило вирішення питання щодо врегулювання співвідношення оленів за статевою ознакою. З цією метою було заплановано відстріл великої кількості самиць оленя [3, 180 с]. Для ефективного ведення мисливського господарства було запрошено декілька гайових з Штирії та Чехії. Головним їхнім завданням було розведення мисливських собак, які повинні були працювати «по крові».

Щоб запобігти переходу оленів в інші господарства планувалось спорудити дротяну сітку довжиною 10 кілометрів, кошторисна вартість якої становила 10000 крон. Весною 1911 року планувалось закінчення першої черги цієї огорожі [5, с.279].

По праву сколівщина пишається тим, що на її території завдяки старанням випускника Львівського і Болонського університетів Костянтина-Станіслава Петруського у 1833 році був побудований у селі Підгородці перший в Австро-Угорській імперії зоологічний дослідницький центр. Проіснував він 15 років, аж поки не згорів 7 січня 1848 року. У цьому звіринці охоронялось біля 500 видів тварин.

Результати досліджень дивували найвимогливіші наукові товариства Відня, Берліна та Парижа, а німецький зоолог Альфред Брем у своїй праці «Життя тварин» навіть посилається на Петруського [10, с.112-139].

Гарні трофеї та кількість добутих тварин свідчить про велику популяцію мисливських видів тварин у Сколівських ревірах. На початку XX століття всього у Карпатах нараховувалось біля 7000 оленів, в тому числі – 5000 голів самиць. У мисливському господарстві Сколе нараховувалось у 1912 році 1820

голів [9, с.194], а за іншими даними – близько 4 тис.оленів [2, с.64-68]. Початок XX століття позначився двома негативними факторами для поголів'я дичини Галичини: зима 1906-1907 року та Перша Світова війна. Взимку 1906–1907 р.р. сніги сягали 4-5 метрів, що значно зменшило поголів'я оленів. Навесні 1907 року було знайдено біля 1000 голів мертвими [11, с.2-3], а у 1910 році у Сколівських ревірах рикало лише 250-270 биків [5, с.279].

Іншою великою катастрофою для мисливства Сколівщини стала Перша Світова війна. Дичину вибивали, як російські, так і австрійські війська, полювали із застосуванням автоматичної зброї. Під час перебування військових на Сколівщині у 1914-1915р.р. було добуто 3 тис. оленів та 1 тис. козуль. Тогочасні свідки стверджували, що бачило, як російські козаки, які були вправними мисливцями, везли у Сколе на кухню 20 возів добутих оленів. Але й після відходу військ популяцію дичини добивали місцеві браконьєри, а з ними й великою мірою вовки. З встановленням реальної влади Другої Речі Посполитої у 1920 році ситуація нормалізується: якщо 1921 році на риковище вийшло лише 97 голів [2, с.64-68], у 1925 році рикало 75 оленів, то у 1930 році – вже 270 оленів. Проводився дозволений владою відстріл. Зокрема, у 1925 році відстріляно 5 голів, 1926 році – 4, 1927 році – 11, 1928 рік – 9, 1929 рік – 12, 1930 рік – 16. Вже у 1932 році чисельність оленів-самців на Сколівщині нараховує 2000 голів, а самок оленя – 800 голів. На риковищі було зафіксовано 300 самців [2, с.64-68]. У 1935 році нараховувалось 2500 голів оленів, з яких – 500 самців та 2000 самиць та молодняка. У господарстві було чути порикування 395 голів оленя [8, с. 2-3]. У 1937 році на риковищі облікувалось 333 голови оленя [12, с.206-207]. Лише у 1928 році мисливці відмічали, що у деяких сколівських ревірах чисельність дичини повернулась до передвоєнного стану. На риковищі було обліковано 197 голів оленів [6, с. 315]. На ведмедя ж було заборонено полювати, його чисельність була низькою і становила лише 25 голів, так як він був головною здобиччю браконьєра. У 1930 році чисельність ведмедів у Станіславівському воєводстві становив 200 голів [13, с.14]. Відзначалось, що у великій мірі зменшення ведмедя відбулось через те, що отрутою на вовків отруювались і ведмеді [14, с.157-159].

Для збереження та піднесення чисельності дичини органи державної влади вживали ряд заходів. Зокрема, Розпорядження Станіславівського воєводи від 5 жовтня 1928 року № 23 через низьку чисельність зайця забороняло на нього полювання на території цілого воєводства. Цим же розпорядженням взагалі заборонялось полювання протягом трьох років на території гміни Верхнє Синьовидне Сколівського повіту [15, с.1]. Також Станіславівський воєвода, розглянувши подання Сколівських старостах про велику кількість вовків у повіті, розпорядився для знищення вовків використовувати капкани та отруту, зобов'язав старост видати зброю особам, які пасуть худобу на полонинах. Для цього потрібно було отримати характеристику від керівника гміни, що ці особи є зваженими і не будуть надуживати зброєю [16, с.156].

Велась жорстка боротьба з браконьєрами. Зокрема, при нез'ясованих обставинах у сколівських угіддях було застрелено відомого місцевого браконьєра Михайла Яховича [17, с.3].

Ефективність ведення мисливського господарства визначали і цінні мисливські трофеї. Зокрема, на мисливській виставці у Відні 1910 року Сколівське мисливське господарство виставило 17 оленячих рогів та 4 оленячі скиди, 12 рогів самців козулі, 2 рисячі та 2 вовчі шкіри. Найпривабливішим експонатом з мисливських трофеїв були два чучела оленів у бойовій позиції [18, с.162-164]. Їх роги були так міцно між собою сплетені, що їх неможливо було роз'єднати. Загинули ці олені від голоду [3, 180 с].

Також за кордоном гідно були відзначені трофеї із Сколе і на мисливській виставці у Берліні 1937 року. У номінації «Олень» два трофеї отримали найвищі відзнаки. (Детальніше – у таблиці) [19, с.36-37].

Мисливські трофеї представлені на мисливській виставці у Берліні (1937р.)

Прізвище власника	Місцевість	Рік добування	Бали	Медаль		примітка
				Міжнародний	Краєвий Польський	
	Сколе	1908	213,2	1	1	
Грьодель Р.	Сколе	1931	192,2	3	2	
	Сколе	1911	217,4	1	1	

Кундер А.	Сколе	1936	201,3	2	1	
Орський С.	Сколе	1920				скид

Через економічну кризу трофеї із Сколе не були представлені на третій виставці мисливських трофеїв, у Варшаві (14 квітня – 5 травня 1934 р.), все ж преса відмічала, що ці трофеї прикрасили б виставку [20, с.101].

Двома срібними нагородами були удостоєні трофеї із сколівських угідь на ювілейній виставці Малопольського мисливського товариства у Львові 5–30 вересня 1936 року. Зокрема, срібну нагороду отримали роги оленів, добутого 28.09.1934 року (183,3 бали) та 19.09.1931р. (182,6 бали) бароном Рихардом Грьодлем [21, с.176-182].

Мисливці завжди були, є і, напевно, в подальшому залишаться вищою суспільною стратою, саме тому їм вдається ефективно відстоювати власні інтереси. З прийняттям Першого мисливського закону Галичини (1875р.) у Львові в 1876 році утворюється «Галицьке мисливське товариство» на чолі з відомим науковцем – графом Володимиром Дідушицьким, власним друкованим органом – журналом «Ловець». Практично у всіх 74 повітах Галичини були організовані філії Галицького мисливського товариства, які не ставили собі за мету самостійно вести мисливське господарство, а лише лобіювали в цілому інтереси мисливства Галичини. Члени товариства сплачували вступний внесок у розмірі 2 злотих та щорічний внесок – 5 злотих [22, с.216-222].

Представники (делегати) розподіляли повіт на ділянки, в яких здійснювали нагляд у галузі мисливства. Історія зберегла імена членів товариства, які проживали у Сколе: Леопольд Коль, Стефан Філіпович, Казимир Краковський, Віктор Орський (1930р.), [23, с.203] Іван Марцинків, Юліан Мсьолек, Антоній Таборський з Тухлі (1939 р.) [24, с.388].

Сколівщина славилась також і рибальством, оскільки карпатські ріки були відомі на всю Європу багатством видів риб. Відомий природодослідник Габріель Рочинський (1664-1737) у своїй праці «Historia naturalis curiosa Regni Poloniale» писав про наявність у річці Стрий стерляді. Риболовецькому господарству баронів Грьодлів належали п’ять рибацьких ревірів, розташованих у 28 селах Сколівщини. Їх утворила річка Опір по всій своїй

довжині – від джерела до устя разом з різними притоками і частина ріки Стрий вище і нище устя Опору. Довжина берегів з обох сторін складала 402 км, в т.ч. власних – на проміжку 120 км. Для зариблення і утримання рибостанів на високому рівні служив інкубатор риби у Гребенові, що давав в рік біля 100 тис. малька форелі, якого випускали у верхній течії приток Опору [25, с.112-139]. Відповідно до Едикту намісництва Галичини від 23 червня 1896 року L. 47.537 річка Стрий на Сколівщині була поділена на ревіри. Зокрема, перший ревір – від початку річки Стрий до села Матків, дванадцятий – на ріці Опір від потоку Орава до межі між гмінами Сколе і Нижня Демня. Всі рибальські ревіри річки Стрий здавались в оренду [26, с.240-243].

Сколівщина не втратила своєї мисливської, рибальської та туристичної привабливості й сьогодні.

Список використаних джерел

1. Marcinków J. Jeleń karpacki//Przegląd myśliwski i łowiectwo polskie. – 1924. – № 12. – S.12-13.

2. Skolskie rykowiska //Łowiec Polski – 2007. – № 9. – S.64-68.

3. Ankieta w sprawie Karpat Wschodnich/Oprac. Orłowicz M. I Lenartowicz S. – Warszawa: Nakładem Ministerstwa robót publicznych, 1932. – S.180.

4. Marcinków J. Z rykowisk karpackich i arcyksiążęcych polowań na jelenie w Galicyi//Łowiec. – 1906. - № 21. – S.253-255.

5. Kronika//Łowiec. – 1910. – № 23. – S. 279.

6. Mniszek A. Z Karpat/Albert Mniszek //Łowiec. – 1928. – № 20. – S. 315.

7. Marcinków J. Jelenie i rykowiska na Skolszczyznie//Łowiec. – 1932. - № 24. – S.307.

8. Marcinków J. Z życia jeleni i rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich/ Jan Marcinków //Łowiec – 1935. – № 1. – S.2-3.

9.Mniszek A. Jeleń w Karpatach / Albert Mniszek // Łowiec – 1912. – №17. – S.193-194.

10. H. Janusz. Ochrona przyrody // Sylwan. – 1912. – № 3-4. – S.112-139.

11. Z rykowisk w Mizuniu i polowań arcyksiążęcych//Łowiec. – 1908. – № 1. – S. 2-3.
12. Wyniki z tegorocznego rykowaska//Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S.206-207.
13. Burzyński W. O niedźwiedziu Wschodnich Karpat / Władysław Burzyński. – Kraków, 1931. – S. 14.
14. Mniszek A. Lisowice / Albert Mniszek //Łowiec. – 1933. – № 13-14. – s. 157-159.
15. Stanisławowski dziennik wojewódzki. – 1928. – № 9. – S. 1.
16. Korespondencje// Łowiec. – 1924. - № 10. – S.156.
17. Zwloki meżczyzny // Gazeta lwowska. – 1887. – № 247. – 29 pażdziernika. – S.3.
18. Katalog//Łowiec. – 1910. – № 14. – S.162-164.
19. Polski jeleń na międzynarodowej wystawie łowieckiej w Berlinie//Łowiec. – 1938. – № 3-4. – S. 36-37.
20. III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101.
21. Klasyfikacja eksponatów//Łowiec. – 1936. – № 10. – S. 176-182.
22. Проців О. Р. ДІЯЛЬНІСТЬ ГАЛИЦЬКОГО МИСЛИВСЬКОГО ТОВАРИСТВА В КІНЦІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX ст. // Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 50-річчю з часу опублікування регіонального зведення «Животный мир Советской Буковины» (м. Чернівці, 13 листопада 2009 р.). – Чернівці: ДрукАрт, 2010. – С. 216-222.
23. Poradnik kalendarz myśliwski na1930 rok / pod red. Ejsmonda J. – rok III. – Warszawa: Skład glówny, 1930. – S.203.
24. Kalendarz myśliwski na 1939 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1939. – S. 388.
25. H. Janusz. Ochrona przyrody // Sylwan. – 1912. – № 3-4. – S.112-139.
26. Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1893. – S. 240-243.

Проців О.Р. Історія мисливства Сколівщини кінця XIX – початку XX століття // Розвиток АПК на засадах раціонального природокористування: екологічний, соціальний та економічний аспекти : матеріали II Міжнарод. наук.-практ. конф. (Полтава, 28 трав. 2015). – Полтава : ПГАА, 2015. – С. 124 – 130.

РЕЄСТРАЦІЙНА АНКЕТА

Прізвище **Проців**

Ім'я **Олег**

По батькові **Романович**

Вчений ступінь, звання –

Посада Головний спеціаліст

Організація Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства

Телефон: 050-433-63-22, 098-224-58-23

E-mail: oleg1965@meta.ua

Секція конференції - Економіка

Назва тез, прізвища авторів: Історія мисливства Сколівщини кінця XIX – початку XX століття

Додатки (ілюстрації)

Z Karpackich borów. Nad dzikiem w Kruszelnicy u bar. Groedlów (Bieszczady-Skolszczyzna).

Z Karpack

JAN MARCINKÓW

Z życia jeleni i z rykowisk w Skolem i w Karpatach Wschodnich

Pasmo nieprzerwanych i niezgłębionych gigantycznych masywów pierwoborów karpackich, ciągnących się od Tatr w kierunku wschodnim po Bukowinę, względnie do siedmiogrodzkich Alp, skarbią w sobie niezliczoną ilość grubego zwierza, którego tajniki życia nie są nam dobitnie wyjaśnione.

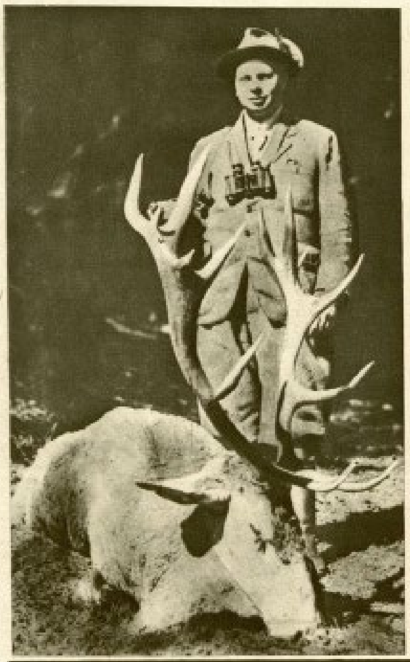
Powodem tego stanu jest to, że dziś na tak ogromnej

politalne dobr
i dalej państw
Zielona, Mikulic
sy Bukowińskie
jest około 300.0

Na takiej wię
Karpat i szczyta
swemi zworami,
eldorado dla kró
lekie od gwaru l

Dopiero od r
wełdzirzskich i
manipulacja leśn

Z polowań na jelenia w Skolszczyźnie

Bar. Ryszard Groedel nad kapitalnym ośmnastakiem ubitym w rewirze Butywla.

Bar. Wiktor Groedel z wieńcami dwu czternastaków i dwunastaka (Butywla).

Bar. Ryszard Groedel z wieńcem ośmastaka z Korostowa.

Bar. Ujlman z wieńcem dwunastaka ze Skolego.

Bar. Königswarter z wieńcem czternastaka z Butywli.

Insp. Domański z wieńcem czternastaka z Butywli.

Dwa 16-aki, ubite przez hr. Lazańsky'ego z Czechosłowacji, w rewirach Wetlina 1934 należących do dóbr Barona Groedla w Skolem. — Przedni waży 9,5 kg, tylny 8,5 kg.

W następstwie tego, rykowisko w 1907 r. wypadło bardzo smutnie. Nie słychać było prawie głosu jelenia

Następnego roku, t. j. 1908, zima i wiosna były łagodne, wiosna obfita w wczesną paszę, wielka ilość dobrych jeleni powróciła ze swej tułaczki i jakkolwiek nie w tej liczbie, jak to było poprzednio, ale natomiast przyroda tak jakby chciała naprawić swój błąd, bo padały same 14-ki, 16-aki i 18-aki, o silnych wieńcach.

Przyszła wielka wojna. Huk dział i zgiełk bojowy trwał nieprzerwanie przez 9 miesięcy, w r. 1914—1915. Wojska wystrzelały i wypłoszyły wszystko, tak że po roku 1918, zaczęliśmy nad hodowlą jelenia pracować na nowo.

W r. 1920 wydzierżawiono polowanie w Mizuniu Nowym hr. Zdzisławowi Tarnowskiemu, a Sołotwinę Miz. hr. Adamowi Zamoyskiemu i hr. Jerzemu Potockiemu. Umiejętna a nader oględna i wszechstronnie szlachetna gospodarka łowna dzierżawców oraz wstrzemięźliwość w odstrzale, doprowadziły do tego, że obecnie zwierzostan jeleni w Karpatach jest może nawet piękniejszy, t. j. liczniejszy niż przed wojną światową i jest prawdziwą chlubą dla Polski.

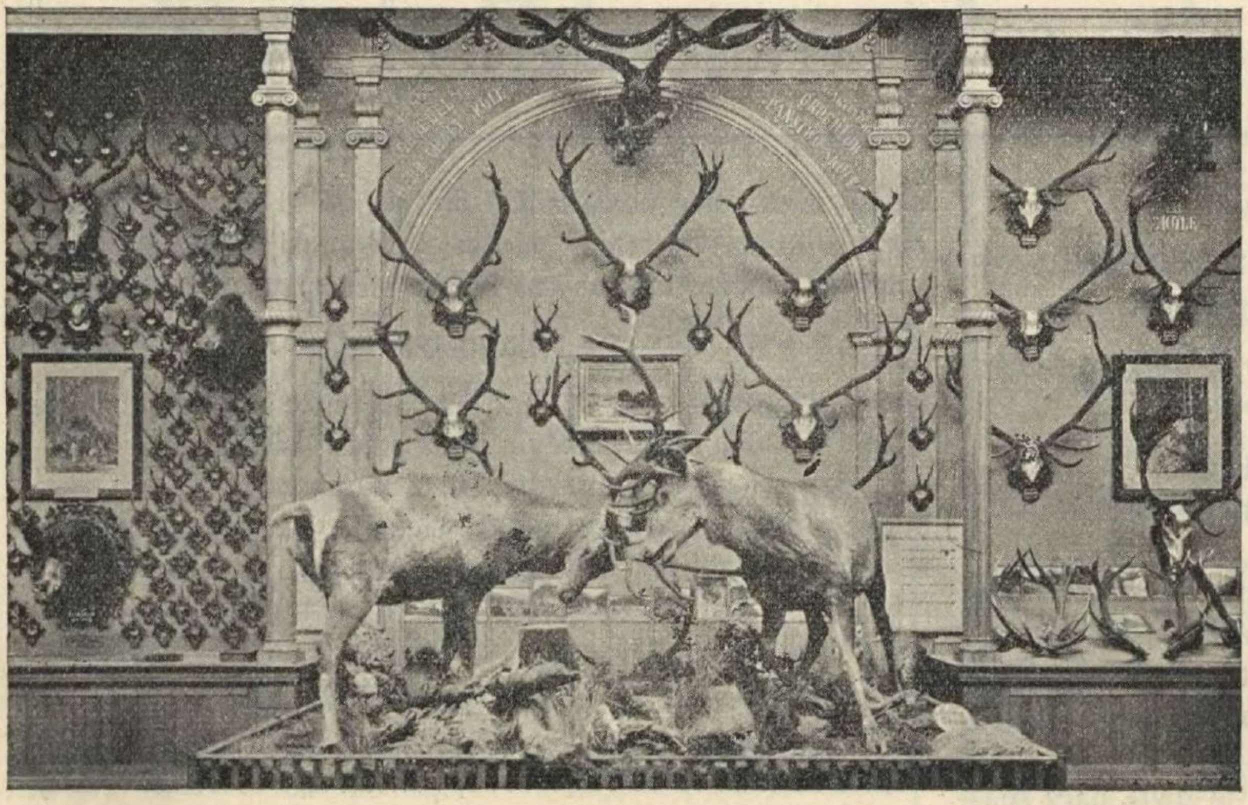
W 1922 r. opuściłem służbę państwową idąc na emeryturę i objąłem administrację dóbr Bar. Groedla w Wetlinie w pow. leskim, tuż nad granicą Czechosłowacką. Majątek ten posiada około 8.000 morgów dziewiczych lasów bukowych i 800 morgów gruntów ekonomicznych.

Szczyty tych gór o łagodnem nachyleniu dochodzą prawie do 1300 m n. p. m. choć wyglądają nie bardzo wysokie, gdyż cały teren podnosi się stopniowo.

Jeleni w tych lasach późną jesienią, zimą i wczesną wiosną niema wcale, albowiem na zimę przenoszą się na południowe stoki czechosłowackie, gdzie mają dobre

16-ak ubity przez Barona Ryszarda Groedla. Długość wieńca 102 cm, rozpięcie wieńca 95 cm, obwód róż 26 cm, obwód pni 18 cm, obwód koron w nasadzie 18 cm — waga 9,5 kg.

Dobra Skole na pierwszej międzynarodowej wystawie łowieckiej w Wiedniu r. 1910.